

Internationale goederenhandel, trendbreuk 2007–2008

08

Jasper Roos

Publicatiedatum CBS-website: 18 maart 2008

Verklaring van tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2005–2006	= 2005 tot en met 2006
2005/2006	= het gemiddelde over de jaren 2005 tot en met 2006
2005/'06	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2005 en eindigend in 2006
2003/'04–2005/'06	= oogstjaar, boekjaar enz., 2003/'04 tot en met 2005/'06

In geval van afronding kan het voorkomen dat de som van de totalen afwijkt van het totaal.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

tweede helft van 2008:

Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek - Facilitair bedrijf

Omslag

TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen

Tel. (088) 570 70 70
Fax (070) 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

De cijfers van de internationale goederenhandel van Nederland in 2008 zijn minder vergelijkbaar met de cijfers in 2007. Ze vertonen een trendbreuk. In dit document wordt beschreven hoe deze trendbreuk is ontstaan. Daarnaast wordt, voor zover mogelijk, deze trendbreuk gekwantificeerd.

De trendbreuk is ontstaan doordat de definitie van de wederuitvoer is aangescherpt en door het herstellen van een programmeerfout. De afbakening tussen wederuitvoer en doorvoer is opnieuw vastgesteld om beter te kunnen inspelen op de administratieve procedures van multinationals. Door de programmeerfout werd een groep bedrijven niet herkend als handelaar en dus ook niet meegenomen. Bij elkaar is de trendbreuk voor de totale invoer naar schatting nihil. De uitvoer zal in 2008 naar verwachting 3 miljard euro lager uitkomen door deze wijzigingen. Dat is minder dan 1 procent van de totale uitvoer. Op detailniveau kunnen er echter relatief grotere verschillen ontstaan.

De redenen voor het ontstaan van de trendbreuk

Er zijn een tweetal redenen waardoor de trendbreuk is ontstaan. Deze zullen hieronder worden toegelicht.

a. herziene afbakening tussen wederuitvoer en doorvoer

De statistiek van de internationale handel in goederen is al zeer oud en beschrijft de grensoverschrijdende transacties van goederen. De goederenstromen zijn hierbij te onderscheiden in [invoer](#), [uitvoer](#), [wederuitvoer](#) en [doorvoer](#) (eigenlijk: quasi-doorvoer; zie intermezzo verderop voor uitleg). Van oudsher behoort de wederuitvoer tot de normale, Nederlandse in- en uitvoer; doorvoer niet. De grens tussen wederuitvoer en doorvoer is echter niet altijd eenduidig. In theorie is het al dan niet plaatsvinden van een eigendoms-overdracht van of naar Nederlander het criterium om iets als in- of uitvoer of als doorvoer te classificeren. Met andere woorden, voor in- of uitvoer moet er sprake zijn van een koop of verkoop door een Nederlands bedrijf. Anders is het doorvoer. In de praktijk is dit criterium echter minder bruikbaar. Multinationals verplaatsen goederen van de ene vestiging naar de andere, zonder dat er in juridische zin sprake hoeft te zijn van een eigendomsoverdracht. De eerste reden van de trendbreuk ligt in de wijze waarop met een dergelijke situatie wordt omgegaan.

Ter illustratie een voorbeeld:

Een Franse multinational distribueert meubelen over Europa via Nederland. De meubels worden elders in de wereld gemaakt en komen vervolgens naar Nederland. De Nederlandse tak van de onderneming is belast met de distributie, en wordt ook juridisch eigenaar van de goederen. Het Nederlandse bedrijf is een dochter van het Franse moederbedrijf. Op een dag besluit het hoofdkantoor in Parijs dat het efficiënter is dat niet meer de Nederlandse dochter eigenaar wordt van de goederen, maar dat de Franse hoofdvestiging tijdens de gehele keten eigenaar blijft.

Voorheen leidde dit besluit tot een daling van de in- en uitvoer van Nederland. Immers, het eigendom van de goederen was niet meer in Nederlandse handen. De meubelen blijven echter normaal via Nederland verhandeld worden. Vanaf 2008 zal ook de nieuwe situatie geïnterpreteerd worden als normale in- en uitvoer. Pas als de Franse moeder besluit de distributie uit te besteden aan een onafhankelijke logistiek dienstverlener, dan zal de goederenstroom als een doorvoerstroom worden opgevat.

In onderstaande tabel is dit schematisch uitgewerkt.

Tabel 1
Schema van de effecten van de definitieveranderingen voor de voorbeeldcase.

Juridisch eigendom	Wie verzorgt de distributie?	Situatie voor 2008	Situatie vanaf 2008
Nederland	Nederlandse dochteronderneming	Invoer, gevolgd door wederuitvoer	Invoer, gevolgd door wederuitvoer
Frankrijk	Nederlandse dochteronderneming	Doorvoer	Invoer, gevolgd door wederuitvoer
Nederland	Onafhankelijke logistiek dienstverlener	Invoer, gevolgd door wederuitvoer	Invoer, gevolgd door wederuitvoer
Frankrijk	Onafhankelijke logistiek dienstverlener	Doorvoer	Doorvoer

Voor 2008 ging het CBS, voor zover mogelijk, na wie daadwerkelijk eigenaar was van de goederen. Dit kon een Nederlandse of een buitenlandse vestiging zijn van een multinationale onderneming. Werd de Nederlandse vestiging eigenaar van de goederen, dan werd de goederenstroom geclassificeerd als een in- of uitvoerstroom. Als de buitenlandse vestiging eigenaar was, dan interpreteerde het CBS dat als een doorvoerstroom, welke dus werd uitgesloten van de in- en uitvoer.

In toenemende mate werd het CBS geconfronteerd met ondernemingen die na een interne reorganisatie een andere vestiging eigenaar lieten zijn van de goederen. Aan de fysieke goederenstroom zelf veranderde echter niets, alleen de administratieve stroom veranderde. Deze administratieve wijziging had echter soms wel tot gevolg dat een bepaalde goederenstroom anders geclassificeerd diende te worden, terwijl er aan de feitelijke situatie vrijwel niets veranderd was. De goederen kwamen nog altijd fysiek via dezelfde weg Nederland binnen en ondergingen precies dezelfde handelingen als voorheen. Alleen administratief was er iets veranderd. De cijfers van de in- en uitvoer vertoonden hierdoor soms rare fluctuaties die enkel het gevolg waren van een administratieve reorganisatie bij enkele bedrijven. Aan deze fluctuaties lagen dus geen reële veranderingen ten grondslag in de zin dat goederenstromen daadwerkelijk veranderden.

Vanaf 2008 maken we aan deze onwenselijke praktijk een einde. In lijn met internationale richtlijnen veronderstellen we nu altijd een eigendomsoverdracht bij goederenverplaatsingen tussen vestigingen van één multinational. Dat betekent dat bij grensoverschrijdende leveringen tussen eenheden van een enkele onderneming altijd een koop of verkoop wordt aangenomen. Het eigenlijke eigendoms criterium komt hiermee te vervallen, zodat administratieve wijzigingen geen invloed meer hebben op de cijfers van de in- en uitvoer.

Na het vaststellen van deze afbakening zijn alle grote bedrijven tegen het licht gehouden. Daarbij is vooral gekeken naar eventuele moeder-dochter relaties. Uit dit onderzoek kwam een behoorlijk aantal bedrijven dat bij nader inzien anders geclassificeerd moest worden. Deze wijzigingen zijn doorgevoerd met ingang van januari 2008.

Intermezzo: Community concept versus National concept

Door het herzien van de definities zullen alleen de CBS-cijfers een trendbreuk laten zien. De door Eurostat gepubliceerde in- en uitvoercijfers over Nederland zullen daarentegen niet veranderen door deze definitiewijziging. In dit intermezzo wordt uitgelegd waarom dat is. Daarbij zullen de verschillen tussen de CBS-cijfers van de in- en uitvoer en de Eurostat-cijfers worden verklaard.

Verschillende instanties hanteren verschillende definities voor de in- en uitvoer van goederen, afhankelijk van hun specifieke wensen. Om de trendbreuk te begrijpen, zijn twee definities van belang. De eerste definitie is afkomstig van Eurostat, het Europese statistiekbureau. Een tweede afbakening volgt uit de internationale verordeningen die aangeven hoe de Nederlandse economie te beschrijven, de [Nationale rekeningen](#). De eerste afbakening is ruimer dan de tweede afbakening. Voor Eurostat is van belang dat de goederen in het vrije verkeer van de Europese Unie zijn gebracht, dus zijn ingeklaard door de douane. Bovendien moet er sprake zijn van een fysieke grensoverschrijding. Daarentegen worden goederen die uitsluitend worden vervoerd door een land (goederen in transit) uitgesloten.

Voor nationale statistieken is daarnaast het eigendoms criterium van de goederen van belang. Nationale rekeningen focussen op het handelen van de Nederlands ingezetenen. Het gaat immers over de Nederlandse economie. Daarom worden buitenlandse bedrijven die goederen in Nederland laten inklaaren en vervolgens doorvoeren naar andere landen, uitgesloten. Deze laatste stroom heet ook wel 'quasi-doorvoer' of 'Rotterdam-effect'.

Deze twee concepten van in- en uitvoer staan bekend als respectievelijk het Community concept en het National concept. Het verschil is de zogenaamde 'quasi-doorvoer', feitelijk een tussenvorm tussen wederuitvoer en echte doorvoer in. De cijfers over de in- en uitvoer van Nederland die Eurostat publiceert, zijn daarom hoger dan de cijfers die het CBS publiceert. Eurostat publiceert immers volgens het Community concept, inclusief de

'quasi-doorvoer' en het CBS publiceert volgens National concept, exclusief 'quasi-doorvoer'. De trendbreuk ten gevolge van het herzien van het eigendoms criterium geeft een verschuiving van wat wordt geïnterpreteerd als 'quasi-doorvoer' en wat als wederuitvoer. De cijfers van Eurostat vertonen daarom geen trendbreuk ten gevolge van het herzien van de afbakening tussen wederuitvoer en doorvoer; de Nederlandse cijfers wel.

b. herstel van systeemfout waardoor sommige bedrijven onterecht niet meegeteld werden

De cijfers van de handel met andere EU-lidstaten is opgebouwd uit de opgaven van im- en exporteurs, aangevuld met BTW-opgaven. In 2006 bleek dat sommige bedrijven wel voor een zeker bedrag handelden, maar dat zij desondanks niet werden toegevoegd aan de populatie importeurs en/of exporteurs. Ook kregen deze bedrijven geen opgaveplicht opgelegd als zijn boven de waarnemingsdrempel van 400 000 euro op jaarbasis kwamen.

De oorzaak bleek te liggen in een programmatuurfout. Deze fout is nu hersteld. Het gevolg is dat de in- en uitvoer naar de Europese Unie hoger is dan voorheen gepubliceerd is. De handel van de betreffende bedrijven werd voorheen niet meegerekend. Deze fout is niet eerder hersteld om de cijfers over de jaren heen vergelijkbaar te houden.

Verwachte grootte van de trendbreuk

In het voorgaande is beschreven waarom er een trendbreuk is bij de in- en uitvoercijfers tussen 2007 en 2008. In totaal zal er bij de invoer op macroniveau vrijwel geen effect zichtbaar zijn. De uitvoer zal zo'n 3 miljard euro lager uitvallen, en daarmee het handels-saldo ook. Hieronder zal dit iets meer worden toegelicht.

a. effecten door herziening definities

De trendbreuk ten gevolge van de herziening van de grens tussen de wederuitvoer en de doorvoer ligt in de orde-grootte van 1–2 procent van de totale in- of uitvoerwaarde. De door het CBS gepubliceerde cijfers voor 2007 zouden iets lager zijn uitgevallen als de nieuwe afbakening in 2007 al zou zijn doorgevoerd. In de onderstaande tabel zijn de verschillen naast elkaar gezet.

Tabel 2
Trendbreuk ten gevolge van de herziene afbakening tussen wederuitvoer en doorvoer

	Volgens oude definitie (2007)	Volgens nieuwe definitie (2007)	Verskil
Invoer	306,4 mrd euro	304,5 mrd euro	-2,0 mrd euro
Uitvoer	347,4 mrd euro	342,5 mrd euro	-4,9 mrd euro
Saldo	41,0 mrd euro	38,0 mrd euro	-3,0 mrd euro

voorlopige cijfers.

Zoals uit bovenstaande tabel blijkt, is het effect niet gelijk bij de invoer en de uitvoer. Het handelssaldo zal bij de nieuwe afbakening iets afnemen. De reden dat deze overheveling niet saldo-neutraal uitpakt, is dat ook in de doorvoer een saldo kan ontstaan. In Nederland worden immers wel diensten verricht aan de goederen, zoals transportdiensten. Ook is de waarde bij binnenkomst exclusief de invoerrechten en de waarde bij vertrek inclusief de invoerrechten.

Op macroniveau zijn de effecten relatief beperkt. Op een wat meer gedetailleerd niveau zijn er grotere effecten zichtbaar. Zo worden nikkel en koper plus werken ervan, aardolie en aardolieproducten en (consumenten)electronica behoorlijk getroffen.

b. effecten door toevoegen bedrijven aan de populatie

De fout waardoor sommige bedrijven niet werden meegeteld, ligt in 2007 in de orde-grootte van 2–2,5 miljard op jaarbasis. Dit is minder dan 1 procent van de totale handels-waarde. De effecten zijn echter geconcentreerd bij de handel met EU-landen. Voor de

invoer uit EU-landen is het effect ruim 1 procent. Voor de uitvoer naar andere EU-lidsta-
ten is het iets minder dan 1 procent.

Tabel 3
Trendbreuk ten gevolge van herstel fout waardoor de populatie handelaren te klein was

	Vershil
Invoer	+2,3 mrd euro
Uitvoer	+2,0 mrd euro
Saldo	-0,3 mrd euro

Schatting voor 2007; precieze cijfers zijn niet te berekenen.

Dit is naar verwachting gelijk verdeeld over alle goederen. Omdat de fout enkel de han-
del met landen binnen de EU betrof, heeft het herstel enkel effect op deze handel. Bin-
nen de EU is de verdeling naar landen naar verwachting ook gelijk.